

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
21/00604-2

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
24. september 2021

Barneombudets høringsuttalelse - forslag til regulering av konverteringsterapi

Vi viser til høringsbrev fra Kulturdepartementet 2. juli og takker for anledningen til å kommentere på forslagene.

Barneombudet støtter departementets forslag om å innføre et absolutt forbud mot å utføre «konverteringsterapi» overfor barn opp til 18 år. Med den kunnskapen som finnes om virkningene av «konverteringsterapi» mener vi det er til barns beste at retten til beskyttelse i dette tilfellet veier tyngre enn retten til medbestemmelse.

Departementet foretar slik vi ser det en grundig vurdering av de spørsmålene et forbud reiser. Lovavdelingens gjennomgang av de menneskerettslige problemstillingene gir god innsikt i et tema som er komplisert for mange. Den behandler også barns særlige rettslige stilling på en god måte. FNs barnekonvensjon artikkel 4 om implementering av barns rettigheter stiller krav om at man i utredningsarbeid kartlegger forslagenes konsekvenser for barns rettigheter etter konvensjonen. Sammen med artikkel 3 om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker, fordrer dette at det gjøres en barnerettighetsvurdering som sikrer at ulike løsninger er vurdert opp mot barnets beste, og andre aktuelle rettigheter i konvensjonen.

Barneombudet må ofte etterspørre barnerettighetsvurderinger i forbindelse med høringer, men i dette tilfelle ser vi at barns rettigheter er grundig behandlet. Vi mener likevel myndighetene hadde fått et enda bedre beslutningsgrunnlag dersom kunnskapen om «konverteringsterapi» ble supplert av direkte medvirkning fra personer som selv har opplevd dette. Alt i alt mener vi likevel at høringsnotatet gir et godt grunnlag for å vurdere et forbud mot «konverteringsterapi».

Om de fem spørsmålene der departementet særlig ønsker høringsinstansenes syn

1. Legaldefinisjonen av «konverteringsterapi».

Definisjonen av begrepet «konverteringsterapi» er viktig av to grunner. For det første er det viktig at det følger legalitetsprinsippets krav til klarhet og forutberegnelighet. For det andre er det viktig at straffebudet faktisk rammer skadelig praksis, mens det avgrenser mot barns rett til å motta sunn og nødvendig veiledning.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Vi anmoder om at departementet lytter til både aktører med god kunnskap om strafferett og aktører med god kunnskap om et fagfelt i stor utvikling når det gjelder for eksempel terminologi og hvilken «behandling» som må rammes. Barneombudet understreker at barnets rett til beskyttelse mot psykisk vold og skadelig praksis må være en sentral del av vurderingen, og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle beslutninger som berører barn.

En god definisjon av «konverteringsterapi» i straffebudet er en forutsetning for resten av drøftelsen.

2. Om et absolutt forbud mot å utføre «konverteringsterapi» overfor barn mellom 16 og 18 år.

Departementet viser flere steder i høringsnotatet til hvorfor «konverteringsterapi» ikke er helsehjelp. Vi er enige i dette. Problemstillingen om at helsemessig myndighetsalder er 16 år og at unge derfor skal ha selvbestemmelse i spørsmålet om «konverteringsterapi», er derfor etter vårt syn ikke relevant.

Problemstillingen knytter seg dermed til at rettsgrunnlaget for et forbud er ulikt for barn og for personer som gjennom å være myndige har full selvbestemmelsesrett. FNs barnekonvensjon artikkel 12 og Grunnlovens § 104 slår fast alle barn har rett til å medvirke og bli hørt i sin egen sak. Deres synspunkter skal tillegges vekt etter alder og modenhet. Ungdom mellom 16 og 18 år har normalt en sterk rett til medvirkning og selvbestemmelse i sitt eget liv. Dersom dette skal fravikes må det være gode grunner for det. Det er også et spørsmål om foreldrenes rett til å fatte beslutninger på barnets vegne skal fravikes i spørsmålet om «konverteringsterapi».

FNs barnekonvensjon artikkel 3 og Grunnloven § 104 legger til grunn at hensynet til barnets beste er en grunnleggende forutsetning som skal vurderes i alle saker som vedrører barn.

Barneombudet mener det som er fremlagt av kunnskap om virkningene av «konverteringsterapi» tilsier at dette er en skadelig praksis som barn og unge bør beskyttes mot. Dette gjelder særlig sårbare barn og unge som kan føle usikkerhet og være søkende i en vanskelig fase i livet.

I noen miljøer kan presset for å endre seg være stort. Dette gjelder for mange barn og unge også innad i sin egen familie. Det er derfor gode grunner til at heller ikke foreldrene skal kunne samtykke til «konverteringsterapi».

Under forutsetning av en god legaldefinisjon støtter Barneombudet innføringen av et absolutt forbud mot å utføre «konverteringsterapi» også overfor barn mellom 16 og 18 år. Med den kunnskapen som finnes om virkningene av «konverteringsterapi» mener vi det er til barns beste at retten til beskyttelse i dette tilfellet veier tyngre enn retten til medbestemmelse.

3. Om forbudet mot å medvirke til «konverteringsterapi» i utlandet skal være betinget av at det foreligger forledelse eller utilbørlig press eller om det bør være mer vidtrekkende.

«Konverteringsterapi» kan ha store helsemessige konsekvenser. Barneombudet mener at skadepotensialet ved å utsette barn for dette, tilsier at det kan være en krenkelse av deres personlige integritet etter barnekonvensjonens artikkel 16 og retten til beskyttelse mot fysisk og psykisk vold etter barnekonvensjonens artikkel 19. Basert på skadepotensialet mener Barneombudet at «konverteringsterapi» overfor barn kan betegnes som en skadelig praksis og

kan rammes av barnekonvensjonens artikkel 24 nr. 3. Dette taler for at både overtredelse og medvirkning bør behandles på samme måte som annen negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Dersom det kommer frem opplysninger om at mindreårige søsken dermed vil kunne rammes av bestemmelsen uten at de er bevisst hva de har bidratt med, for eksempel gjennom pengestøtte, bør spørsmålet behandles på ny.

4. Om de foreslåtte straffebudene bør plasseres i straffeloven eller i en ny spesiallov.

Barneombudet støtter departementets syn om at straffebudene bør plasseres i straffeloven, i likhet med tvangsekteskap og annen negativ sosial kontroll. Vi ser samtidig argumentene for å plassere forbudet i en spesiallov som i større grad enn straffeloven kan ivareta behovet for en pedagogisk utforming av forbudet, samt egne bestemmelser for formål med loven og definisjon av «konverteringsterapi».

5. Bør det foreslås et forbud mot å markedsføre «konverteringsterapi», hvordan bør det eventuelt utformes og hvem bør håndheve et slikt forbud?

Barneombudet mener det bør innføres et forbud mot markedsføring av «konverteringsterapi» som rammes av straffebudet. Barn påvirkes ofte av markedsføring som er ment for voksne. Det er ekstra utfordrende å følge med på hvilke kommersielle tilbud barna mottar på digitale plattformer. Vi er innforstått med at det ikke er tradisjon i norsk strafferett for å kriminalisere forberedelseshandlinger, samtidig finnes det allerede et forbud mot markedsføring både av alkohol og tobakk. Til sammenlikning er både alkohol og tobakk lovlig nytelsesmidler, mens «konverteringsterapi» vil være både forbudt og straffbart. Vi ber departementet se nærmere på hvordan et forbud mot markedsføring kan utformes.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo